

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért

Kiadványok

Ezt a dokumentumot az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért készítette és adta ki. A kiadvány csak a forrásra való egyértelmű hivatkozás feltüntetésével használható fel.

Az információhoz való könnyebb hozzáférés biztosítása érdekében a jelentés szabadon felhasználható elektronikus változata a www.european-agency.org címen érhető el.

Fordította:

ISBN: (nyomtatott) 87-91811-36-8   EAN: 9788791811364
ISBN: (elektronikus) 87-91811-37-6   EAN: 9788791811371

2006

A dokumentum elkészítését az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága támogatta:
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért

Titkárság

Østre Stationsvej 33
DK – 5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda

3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Előszó

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért – több tájékoztatási eszközt is felhasználva – nyomtatott és elektronikus kiadványokban, illetve az interneten keresztül szolgáltat információt.

Ezeknek a célja, hogy az egyes országok nemzeti szintjén is egységesen értelmezhető, valós képet fessenek az európai gyógypedagógiával kapcsolatos helyzetéről. Az Ügynökség által előállított termékek célcsoportját az oktatáspolitikai döntéshozók, illetve azok a szakértők és szakemberek képezik, akik befolyásolják a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásával kapcsolatos irányelveket és gyakorlatot.

Az Európai Ügynökség honlapján – www.europaen-agency.org – a felhasználók hozzáférhetnek az Ügynökség EuroNews on Special Needs Education című hírlevelének csak szöveges, vagy teljes változatához (www.european-agency.org/site/info/publications/euronews/index.html), és olyan adatbázisokhoz, amelyek például a felsőoktatással (www.heagnet.org), a gyógypedagógia területén hasznosítható európai támogatási programokkal és tevékenységekkel (www.european-agency.org/sneinfodesk), vagy a gyógypedagógiával (www.european-agency.org/rg) kapcsolatban tartalmaznak információkat.

Az Európai Ügynökség minden kiadványa elérhető nyomtatott és elektronikus változatban is. Minden kiadvány ingyenesen letölthető MSWord (csak szöveges változat) vagy Adobe pdf formátumban (teljes változat) az Ügynökség honlapjának kiadványokat tartalmazó oldalairól: www.european-agency.org/site/info/publications/agency/index.html

Az Európai Ügynökség minden kiadványának nyomtatásban való megjelenését az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága támogatja: http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

Ez a rövid áttekintés ismerteti az Európai Ügynökség legfrissebb kiadványainak tartalmát és megjelöli a forrásukat. További információ a kiadványokról és az Európai Ügynökség munkájáról a secretariat@european-agency.org e-mail címen kérhető.

Egyéni átvezetési tervek

Az iskolából a munka világába való átmenet támogatása

Ez a kiadvány az Európai Ügynökség által 2002-ben publikált korábbi, az Átmenet az iskolából a munka világába című tanulmány folytatása.

A kiadvány és a hozzá kapcsolódó interaktív CD 19 európai ország a munka világába való átmenettel foglalkozó szakértőinek, a munkáltatói és a munkavállalói szervezetek képviselőinek, valamint a sajátos nevelési igényű fiatalok és családjaik széles körű együttműködésének az eredménye.

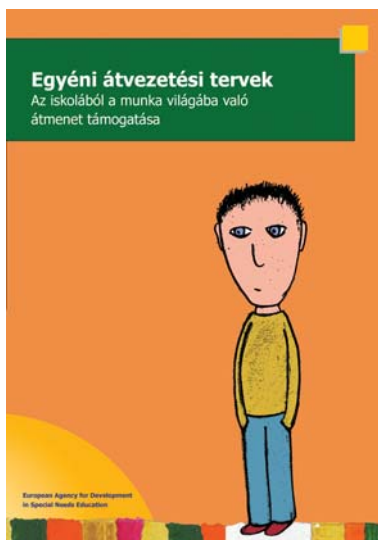
A kiadvány elsősorban az érintett terület szakértőinek szól. Az interaktív CD az elhelyezkedni szándékozó sajátos nevelési igényű fiataloknak készült, de azoknak a szakembereknek is hasznos lehet, akik még nem szereztek elegendő tapasztalatot a velük való munkában.

További információ az Átmenetre felkészítő egyéni tervek és az Átmenet az iskolából a munka világába című kiadványokról az Ügynökség Átmenet (Transition) adatbázisában található: www.european-agency.org/transit/

2006

A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:

**CS, DA, DE, ET, EL, EN,
ES, FI, FR, HU, IS, IT, LT,
LV, NL, NO, PT, SV**

Korai fejlesztés Az európai helyzet elemzése Kulcstényezők és ajánlások

A korai fejlesztés mind az oktatáspolitikai, mind a gyakorlat szintjén fontos terület. A korai fejlesztés a kisgyerekek, és családjaik támogatáshoz való jogának biztosításához kapcsolódik. Célja, hogy támogassa a gyerekeket, családjaikat és biztosítsa a megfelelő szolgáltatásokat. A korai fejlesztés segít egy befogadó és összetartó társadalom létrehozásában, amely a gyerekek és családjaik jogait is tiszteletben tartja.

A jelentés célja, hogy összefoglalja az Európai Ügynökség által 2003-2004-ben készített, 19 európai ország korai fejlesztésének kulcstényezőit elemző projekt megállapításait. Főleg a területen dolgozó szakértőknek készült a jelentésben olvasható ajánlások listája, amely a gyakorlatban hasznosítható ötleteket ad munkájuk fejlesztéséhez, illetve annak átgondolásához.

A Korai fejlesztés című kiadvánnyal kapcsolatos további információk az Európai Ügynökség honlapján találhatóak:
www.european-agency.org/eci/eci.html

2005

A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:

**CS, DA, DE, ET, EL, EN,
ES, FI, FR, HU, IS, IT, LT,
LV, NL, NO, PT, SV**

Az együttnevelés gyakorlata az alsó középfokú oktatásban

Az együttnevelés gyakorlata az alsó középfokú oktatásban című projekt az alapfokú oktatásra vonatkozó korábbi munka folytatása. A tanulmány arra keresi a választ, hogy milyen a hatékony együttnevelés gyakorlata az alsó középfokú oktatásban.

A kiadvány a nemzetközi szakirodalom feldolgozása, 14 országból származó esettanulmányok és öt országban lezajlott szakértői tanulmányutak elemzése, valamint a szakértők és a nemzeti koordinátorok által folytatott eszmecsere alapján az együttnevelés jellegzetességeit veszi számba. Ezek a megállapítások a befogadó szemlélet fejlesztésére irányuló lehetséges stratégiák alapjának tekinthetők az alsó középfokú oktatásban.

A tanulmány végső következtetése, hogy ami jó a sajátos nevelési igényű tanulóknak, az a többségi tanulóknak is jó.

További információ az európai helyzetet bemutató Az együttnevelés gyakorlata az alsó középfokú oktatásban című kiadványról az Európai Ügynökség honlapján érhető el: www.european-agency.org/iecp/iecp_intro.htm

2005

A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:

**CS, DA, DE, ET, EL, EN,
ES, FI, FR, HU, IS, IT, LT,
LV, NL, NO, PT, SV**

Fiatalok véleménye a gyógypedagógiáról Az Európai Parlamentben tartott meghallgatás összefoglalása

2003. november 3-án került sor a sajátos nevelési igényű fiatalok meghallgatására az Európai Parlamentben. A meghallgatást a tagállamok oktatási minisztériumai, és az Európai Bizottság segítségével az Európai Ügynökség szervezte. Ez volt a Fogyatékossgal Élők Európai Évének keretében megrendezett egyik legnagyobb esemény.

A rendezvényen 23 ország 146 képviselője vett részt, köztük 72 sajátos nevelési igényű fiatal. A résztvevőket a delegáló országok oktatási minisztériumai választották ki, így kaptak lehetőséget a gyógypedagógiáról alkotott véleményük ismertetésére.

A kiadvány összefoglalóan mutatja be a rendezvényen elhangzottak alapján a fiatalok felszólalásaiban említett témákat és ötleteket. Mindegyik fejezet más nyelven nyújt összefoglalást.

2005

Többnyelvű kiadvány, amely az alábbi nyelveken tartalmaz információkat:

**CS, DA, DE, ET, EL, EN,
ES, FI, FR, IS, IT, LT, LV,
NL, NO, PT, SV**

Gyógypedagógia

Gyógypedagógiai szakkifejezések

Ez a kiadvány 20 nyelven tartalmaz gyógypedagógiai szakkifejezéseket. A szöszedetben szereplő szavak és kifejezések az Ügynökség tematikus- és projekt munkái során gyűltek össze. A mindennapi munkában használt kifejezéseken túl az együttnevelés olyan részterületeinek a terminológiáját is tartalmazza, mint például a korai fejlesztés, a pedagógusok szakmai és érdekvédelmi támogatása, az iskolából a munka világába való átmenet, az IKT, illetve a mérés.

Az eredeti, 2003-as kiadványt az Ügynökség állította össze a képviselőtestületi tagok, a nemzeti koordinátorok és a dokumentumfelelősök segítségével egy, az Európai Bizottság Információs Társadalom és Média Főigazgatósága által támogatott projekt keretében:

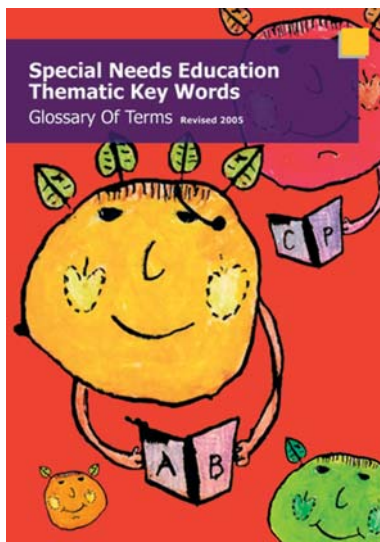
http://europa.eu.int/information_society/text_en.htm

A javított és bővített kiadás a képviselőtestületi tagok, a nemzeti koordinátorok és az Ügynökség által vezetett tematikus projektekben résztvevő szakértők közreműködésével készült.

2005

Többnyelvű kiadvány, amely az alábbi nyelveken tartalmaz információkat:

**CS, DA, DE, ET, EL, EN,
ES, FI, FR, HU, IS, IT, LI,
LV, NL, NO, PO, PT, SK,
SV**

Európai gyógypedagógia 2003-ban

Az iskolai ellátásban tapasztalható tendenciák 18 európai országban

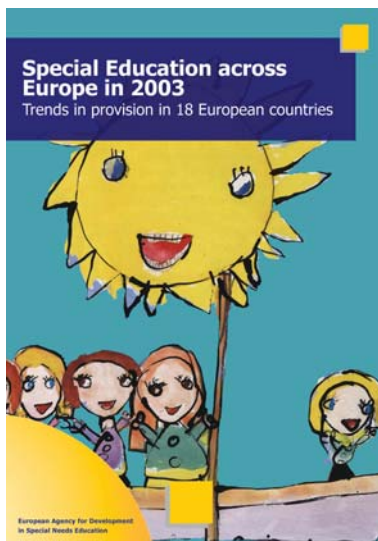
Ez a tanulmány az Ügynökség gyógypedagógiai ellátásról szóló, 1998-ban készült jelentésének a frissített változata. A jelentés az európai országok oktatáspolitikájával és oktatási gyakorlatával foglalkozott.

A jelen tanulmány célja, hogy az 1998-as kiadvány megállapításaival összehasonlítva újraértékelje a gyógypedagógia helyzetét a tagországokban. Az új megállapítások 18 európai ország 2002. áprilisáig tartó időszakára vonatkoznak.

A tanulmány a résztvevő országokban a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai ellátásának minőségét érintő változásokra és fejlesztésekre koncentrálnak. A kiadvány hasznos lehet minden, a nemzet(köz)i oktatáspolitikában érintett szervezet és szereplő számára.

2003

A kiadvány csak angol nyelven jelent meg.

A gyógypedagógia alapelvei

Ajánlások az oktatáspolitikai döntéshozók számára

Ezt a dokumentumot oktatáspolitikai döntéshozók készítették politikusok számára. Célja, hogy tömören és érthetően összefoglalja a gyógypedagógia azon alapelveit, amelyek vélhetően hatékonyan támogatják a sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelését a többségi tanulók ellátásának keretei között.

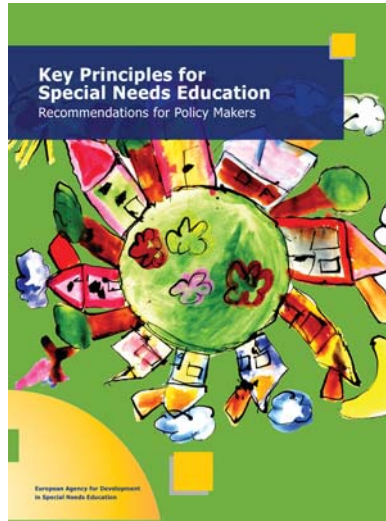
Minden, a dokumentumban szereplő befogadó szemléletű oktatáspolitikai alapelv gyakorlati tapasztalaton alapul. Az oktatáspolitikai megállapítások összegzése az Ügynökség több területre kiterjedő tematikus munkája (az iskolai ellátás, a finanszírozás, a pedagógusok szakmai támogatása, a korai fejlesztés, az iskolából a munka világába való átmenet, az IKT és a tantermi gyakorlatok) során született.

A kiadvány a gyógypedagógiával kapcsolatos oktatáspolitikai kialakításáért, illetve a gyakorlatban történő megvalósításáért felelős személyek számára fogalmaz meg olyan ajánlásokat, amelyek hozzájárulnak az együttnevelés fejlesztésének folyamatához, és különösen fontosak a munkájukhoz.

2003

A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:

**DA, DE, EL, EN, ES, FI,
FR, IS, IT, NL, NO, PT, SV**

Gyógypedagógia Európában

Európa oktatási információs hálózata, az Eurydice Hálózat közreműködésével készült tematikus kiadvány

Ez a tematikus kiadvány összefoglalja a gyógypedagógia öt meghatározó területével, az együttneveléssel, a finanszírozással, a pedagógus-támogató rendszerekkel, az info-kommunikációs technológiákkal és a korai fejlesztéssel kapcsolatos legfontosabb információkat.

A kiadvány fő célja a fenti öt területről származó jelenlegi ismeretek bővítése további országok bevonásával. Ez a kiadvány nem egy önkényesen kiválasztott elmélet vagy filozófia mentén vizsgálja a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásával kapcsolatos kérdéseket. Az itt használt megközelítés alapján a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának gyakorlata kapcsán zajló szakmai eszmecsere során felmerülő minden nézetet figyelembe kell venni az öt kulcsterületen.

Az információgyűjtésre tematikus nemzeti jelentések elkészítésén keresztül került sor. A jelentések alapját az Ügynökség által összeállított kérdőívek, illetve néhány esetben gyakorlati példák képezték. A tanulmány szerkesztését az Ügynökség végezte, azon országok esetében pedig, amelyek nem tagjai az Ügynökségnek, többnyire az Eurydice Nemzeti Irodák nyújtottak segítséget. Ugyanakkor minden Eurydice Nemzeti Iroda kiegészítései és megjegyzései helyet kaptak az anyagban.

2003

A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:
DA, DE, EL, EN, ES, FI,
FR, IS, IT, NL, NO, PT, SV

Az együttnevelés gyakorlata (Alapfokú oktatás)

Ez a jelentés a Tanítás az osztályteremben és az iskolában című projekt első szakaszának előzetes megállapításait tartalmazza. A projekt az együttnevelés gyakorlatának bemutatásával kíván hozzájárulni ahhoz, hogy az európai pedagógusok minél szélesebb körben alkalmazzák a megismert módszereket..

A tanulmány alapját két kérdés képezte: hogyan lehet a tanulók közti különbségeket kezelni az osztályban, és hogyan lehet a többségi iskolákat felszerelni és átszervezni olyan módon, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók oktatására alkalmasak legyenek.

A Tanítás az osztályteremben és az iskolában című projekt különösen a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásával foglalkozó szakemberek érdeklődére tarthat számot, mivel gyakorlatorientált módon, közvetlenül a tanteremben folyó oktató-nevelő munkával foglalkozik.

Az európai helyzetet bemutató Az együttnevelés gyakorlata című kiadvánnyal kapcsolatos további információ az Ügynökség honlapjának IECP oldalain érhető el: www.european-agency.org/iecp/iecp_intro.htm

2003

**A kiadvány az alábbi nyelveken
jelent meg:**

**DA, DE, EL, EN, ES, FI,
FR, HU, IS, IT, NL, NO,
PT, SV**

A SOCRATES Programra benyújtott pályázatok elemzése a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulókra fordított figyelem alapján

Ez a jelentés az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóságának megbízásából, az Ügynökség által készített tanulmány legfontosabb megállapításait tartalmazza:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

A tanulmány a SOCRATES Programra benyújtott olyan pályázati formanyomtatványok elemzésén alapul, amelyekben SNI tanulók oktatása szerepel. Kiválasztásra kerültek az SNI tanulók oktatására kiemelt figyelmet fordító és megalapozottnak tűnő pályázatok.

Az elemzés célja az volt, hogy azonosítsa azokat a paramétereket vagy kritériumokat, amelyek hozzájárulnak a SNI tanulók, és a velük foglalkozó oktatási szakemberek gyakoribb és dominánsabb részvételéhez a SOCRATES Programhoz kapcsolódó különféle tevékenységekben. Az itt meghatározott kritériumok színvonalas pályázatok jövőbeni kiválasztásához nyújtanak segítséget, és hasznosak az Európai Bizottság, a brüsszeli Technikai Segítségnyújtás Iroda (TAO), a nemzeti SOCRATES ügynökségek, illetve a SOCRATES Program potenciális pályázói számára.

2003

**A kiadvány az alábbi nyelveken jelent meg:
EL, EN, ES, FI, FR, IS,
IT, NL, PT, SV (svédül csak
egy összefoglaló készült el)**

Átmenet az iskolából a munka világába

A sajátos nevelési igényű tanulók előtt álló legnagyobb problémák, tények és lehetőségek 16 európai országban

Ez a téma az Ügynökség tagországai javaslatára került feldolgozásra a sajátos nevelési igényű fiatalok képzésével, szakképesítésével és munkavállalásával kapcsolatban tapasztalt nehézségek hatására.

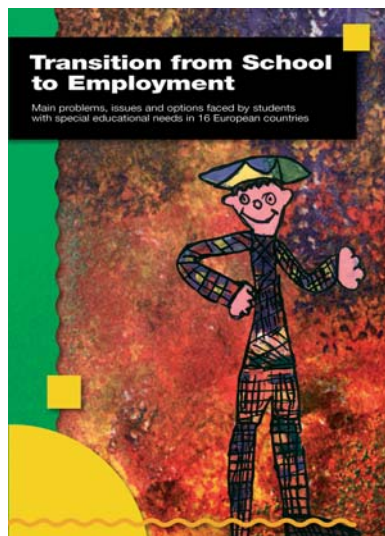
A jelentés három témakört ölel föl: nehézségek, amelyekkel a sajátos nevelési igényű tanulók, családjaik és az iskolából a munka világába történő átmenettel foglalkozó szakemberek szembesülnek; az átmenet időszakát befolyásoló kulcstényezők, a fennálló problémák számbavétele; illetve azok a meghatározó körülmények, amelyek segítik, vagy gátolják a sikeres átmenet gyakorlati megvalósulását.

Az elemzés az oktatáspolitikai döntéshozók és a gyakorlati szakemberek számára megfogalmazott, a munka világába történő átmenet jövőjére vonatkozó ajánlásokkal zárult. Ezek az ajánlások segítséget kívánnak nyújtani a munka világába történő átmenet folyamatának fejlesztéséhez és megszilárdításához.

A munka világába történő átmenettel kapcsolatos európai helyzetről az Ügynökség Átmenet (Transition) adatbázisában érhető el további információ: www.european-agency.org/transit/

2002

**A kiadvány az alábbi
nyelveken jelent meg:
DA, DE, EL, EN, ES, FI,
FR, IS, IT, NL, NO, PT, SV**

Info-kommunikációs technológiák a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában

17 európai országban jelenleg zajló fejlesztések

Ez a jelentés egy Európára kiterjedő kutatás legfontosabb megállapításait mutatja be az IKT SNI tanulók oktatásában való használatára vonatkozóan. A jelentés kiáll amellett, hogy az IKT a SNI tanulók oktatásában történő alkalmazásával kapcsolatos szakmai és oktatáspolitikai fenntartások ellenére a pedagógusokat, és más oktatási szakembereket be kell vonni az oktatáspolitikai és az oktatási rendszer fejlesztésébe, a munkájukat meghatározó technológiák szerepét pedig nem lehet eléggé hangsúlyozni.

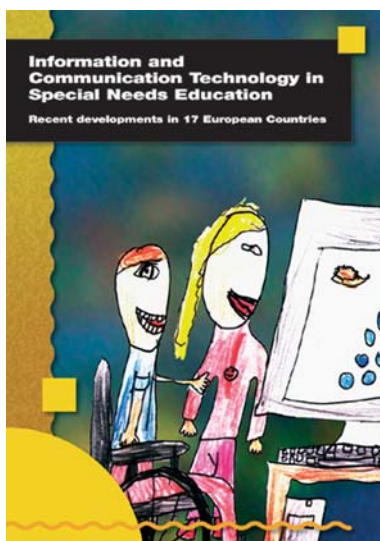
A 17 vizsgált országból származó információ alapján úgy tűnik, hogy a felhasználók elképzeléseit és igényeit nem veszik mindig figyelembe nemzetközi (különösen az EU), nemzeti és regionális szinten, de gyakran még az iskola szintjén sem. Továbbá aktívabb fellépésre volna szükség a különféle érintettek közötti párbeszéd erősítése érdekében.

Az Ügynökség IKT az SNI tanulók oktatásában adatbázisa a következő helyről érhető el: www.european-agency.org/ict_sen_db/

2001

**A kiadvány az alábbi nyelveken
jelent meg:**

**DA, DE, EL, EN, ES, FI,
FR, IS, IT, NL, NO, PT, SV**

A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának finanszírozása 17 országra kiterjedő tanulmány a gyógypedagógia finanszírozása és az együttnevelés közötti összefüggésekről

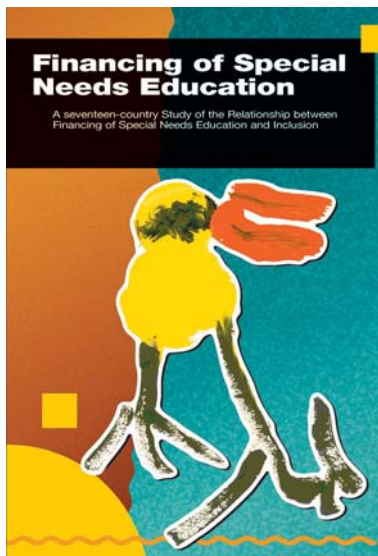
Ebben a tanulmányban 17 ország adatai alapján a különféle finanszírozási rendszerekről és a finanszírozás együttnevelésre gyakorolt hatásáról olvasható egy elemzés, amely a finanszírozás és az együttnevelés közötti kapcsolat mélyebb elemzésére irányuló kísérletnek tekinthető.

Úgy tűnik, hogy ennek a kapcsolatnak a feltárásához először az elemzés eredményeinek bemutatása, majd egy olyan elemzési módszer ismertetése járulhat hozzá, amely segíthet a együttnevelés támogató finanszírozási elvek újszerű átalakításában.

A tanulmány rávilágít arra, hogy a befogadást meghatározó egyik legjelentősebb tényező a gyógypedagógia finanszírozása. Ha a források elosztása nem egy mindenki számára világos oktatáspolitikai mentén zajlik, akkor kevés esély van az együttnevelés gyakorlati megvalósulására. Az oktatáspolitikai elvek és az együttnevelés gyakorlatának megvalósítása közötti eltérést a finanszírozási rendszer okozhatja.

1999

**A kiadvány az alábbi nyelveken
jelent meg:
DE, EN és FR**

Pedagógusok szakmai támogatása

A sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozó pedagógusok támogatási rendszere a többségi oktatásban

A pedagógusok szakmai támogatása kulcsfontosságú a sajátos nevelési igényű tanulók többségi oktatási rendszerbe való integrációjához. Ez a tanulmány átfogó helyzetképet nyújt a résztvevő 17 ország szakmai támogatási rendszereiről.

A jelentés alapján a munkakörülményeket és a pedagógusok által megfogalmazott igényeket, különféle támogatási lehetőségeket, és azok megvalósulásának a formáit, valamint a pedagógusképzést is magában foglaló pedagógus-támogatási rendszer minden másnál fontosabb. A jelentés feltételezi, hogy támogatásban nem csak a tanulók, hanem főként a tanárok részesülnek, hozzájárulva ezzel a készségeik fejlesztéséhez.

A következtetések két nagyobb témakör köré csoportosíthatók. Az egyik a támogatás - mikor és hogyan nyújtanak támogatást, ki részesül benne, milyen szakemberek és szervezetek nyújtják a támogatást. A másik a tanárképzés – milyen lehetőségek léteznek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatása területén.

1999

**A kiadvány az alábbi nyelveken
jelent meg:
EN és FR**

